

Centrum Europejskie Ekonomia

ćwiczenia 11

Wstęp do ekonomii międzynarodowej

Gabriela Grotkowska

UNIWERSYTET WARSZAWSKI
Wydział Nauk Ekonomicznych

Agenda

- Kartkówka
- Czym gospodarka otwarta różni się od zamkniętej?
- Pomiar otwarcia gospodarki
- Podstawowe pojęcia dla pomiaru zjawisk charakterystycznych dla gospodarki otwartej:
 - Kurs walutowy
 - Bilans płatniczy i jego składniki

Gospodarka otwarta

- Przy tych samych zasobach (czynników produkcji) oraz technologii (czyli umiejętności wytwarzania) można konsumować więcej, czyli osiągnąć wyższy poziom zadowolenia (czyli użyteczności w języku ekonomii):
 - Większa produkcja
 - Bardziej dochodowe inwestycje
 - Bardziej produktywne wykorzystanie siły roboczej
- Otwarcie gospodarki pozwala potencjalnie na lepsze rozwiązanie centralnego problemu ekonomii: problemu rzadkości i wyboru w ramach ograniczenia
- Zagrożenia związane z otwarciem gospodarki

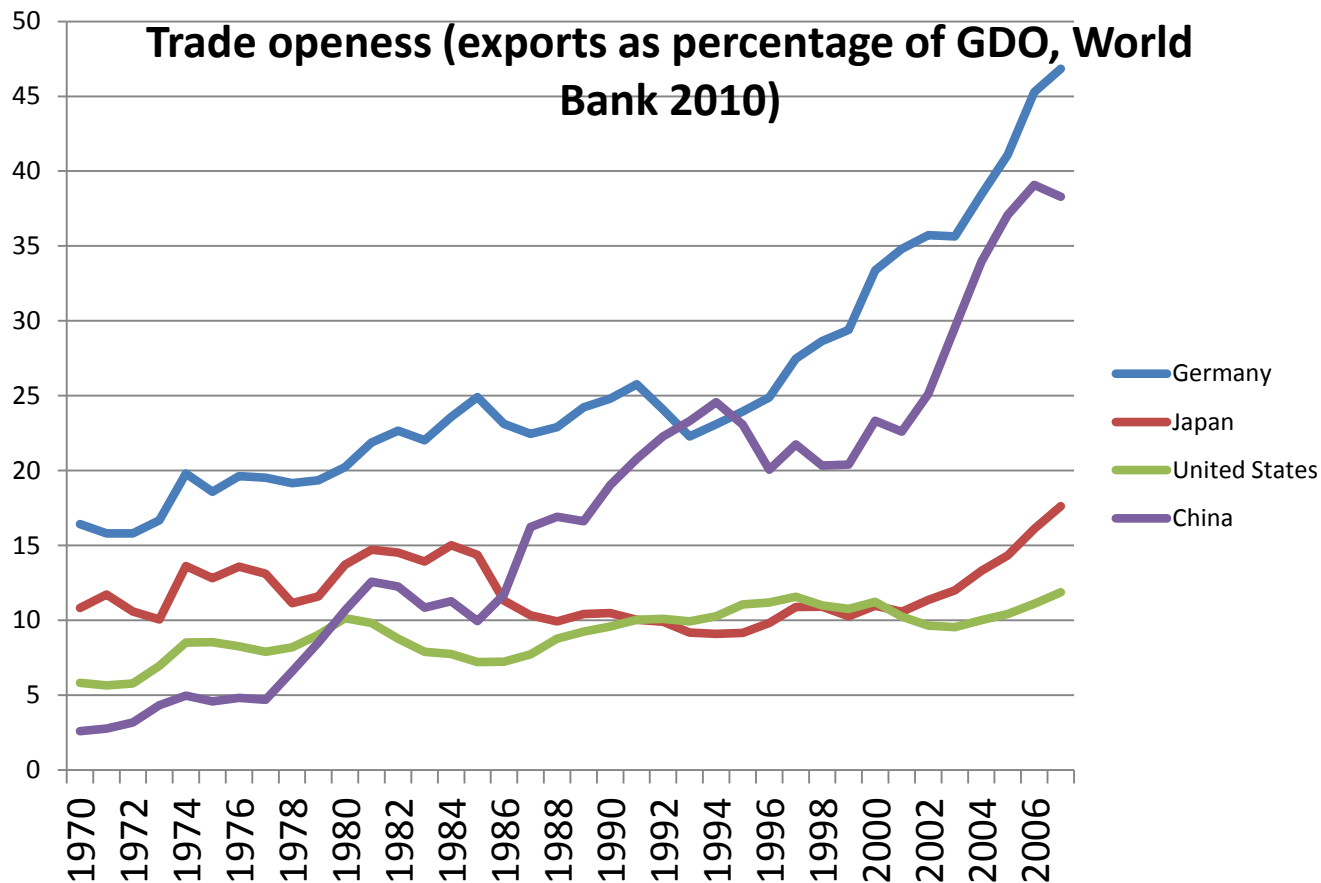

Pomiar stopnia otwarcia gospodarki

- Udział handlu (eksportu) w PKB jako pomiar intensywności handlu
- Nowe miary uwzględniające intensywność wymiany i rolę w gospodarce światowej
- Duże kraje: USA, Chiny, Japonia → względnie zamknięte?

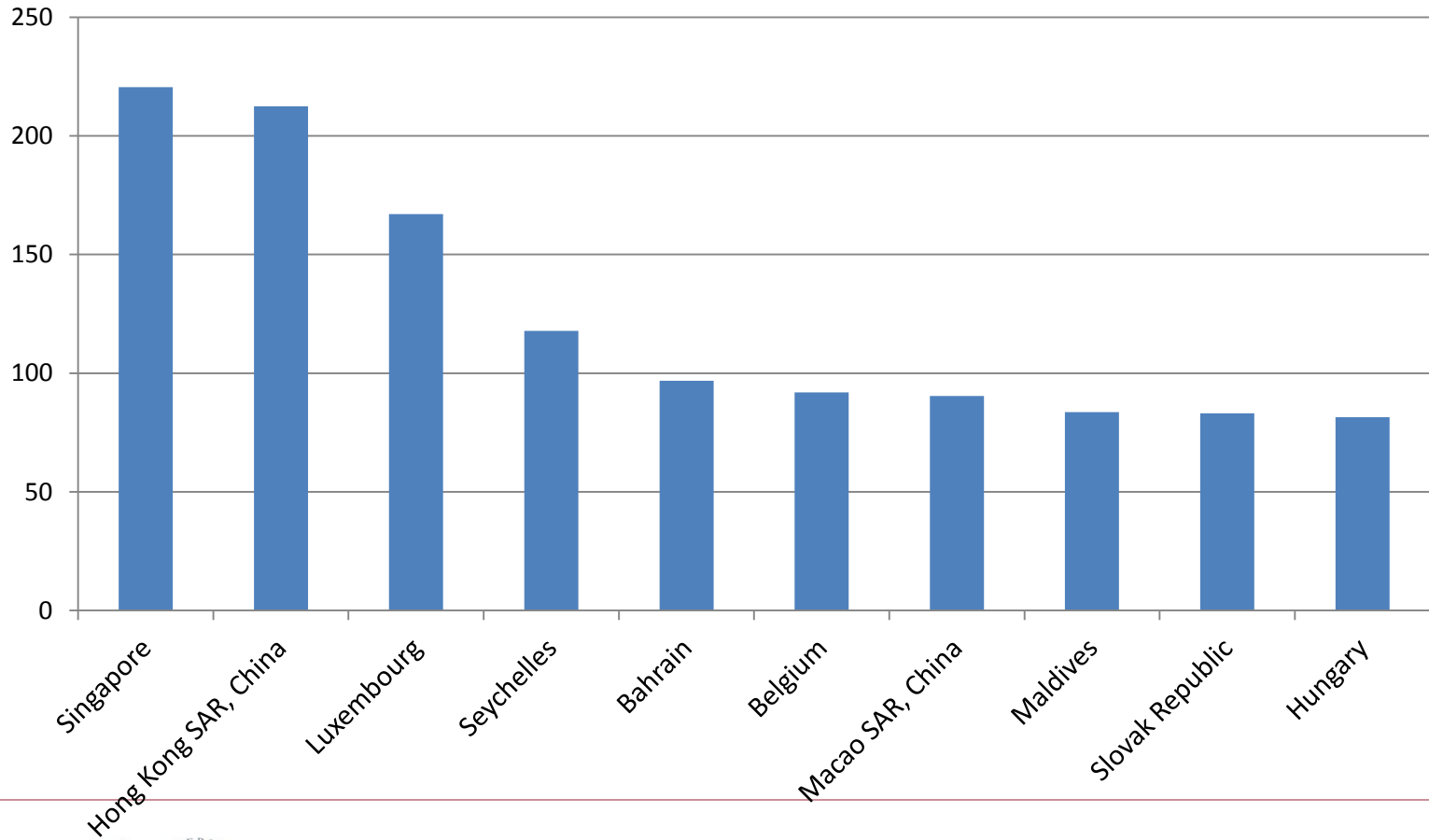

Stopień otwarcia wybranych gospodarek

Udział eksportu w PKB

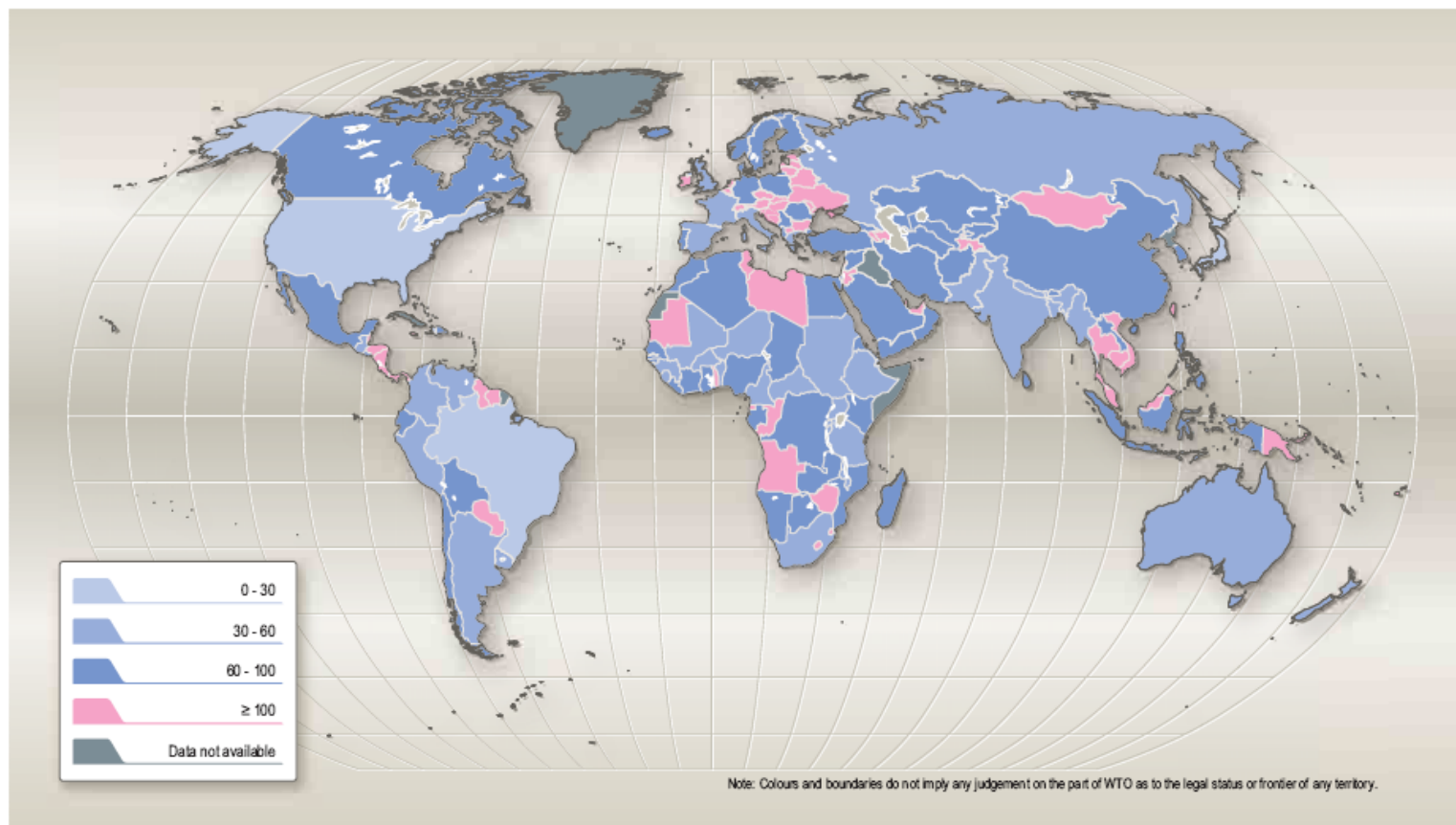
Exports as percentage of GDP, 2008, World Bank 2010

Co nam mówi udział eksportu w PKB?

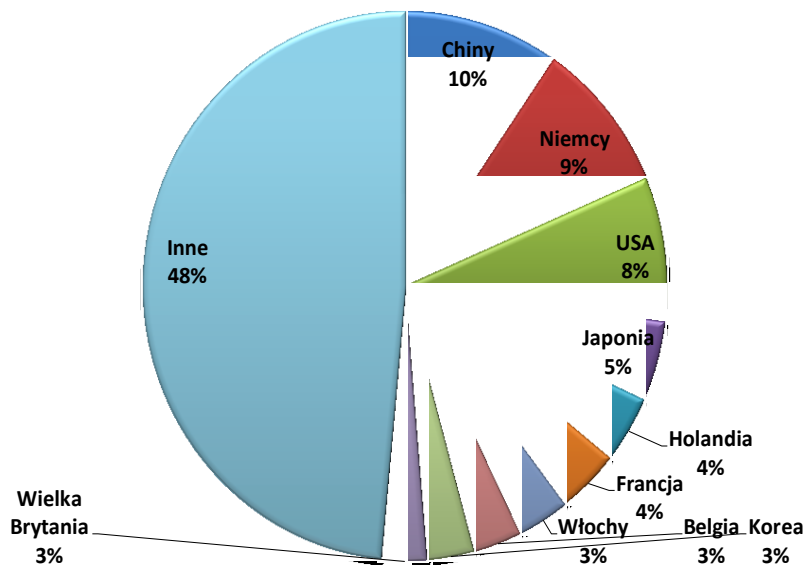
Ratio of exports and imports of goods and commercial services to GDP, 2005

(Percentage based on current dollar values)

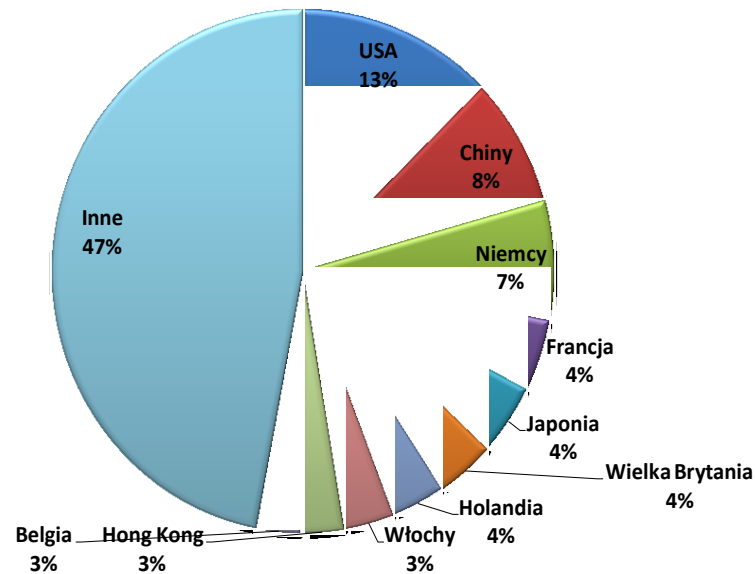

Główni gracze na rynkach światowych

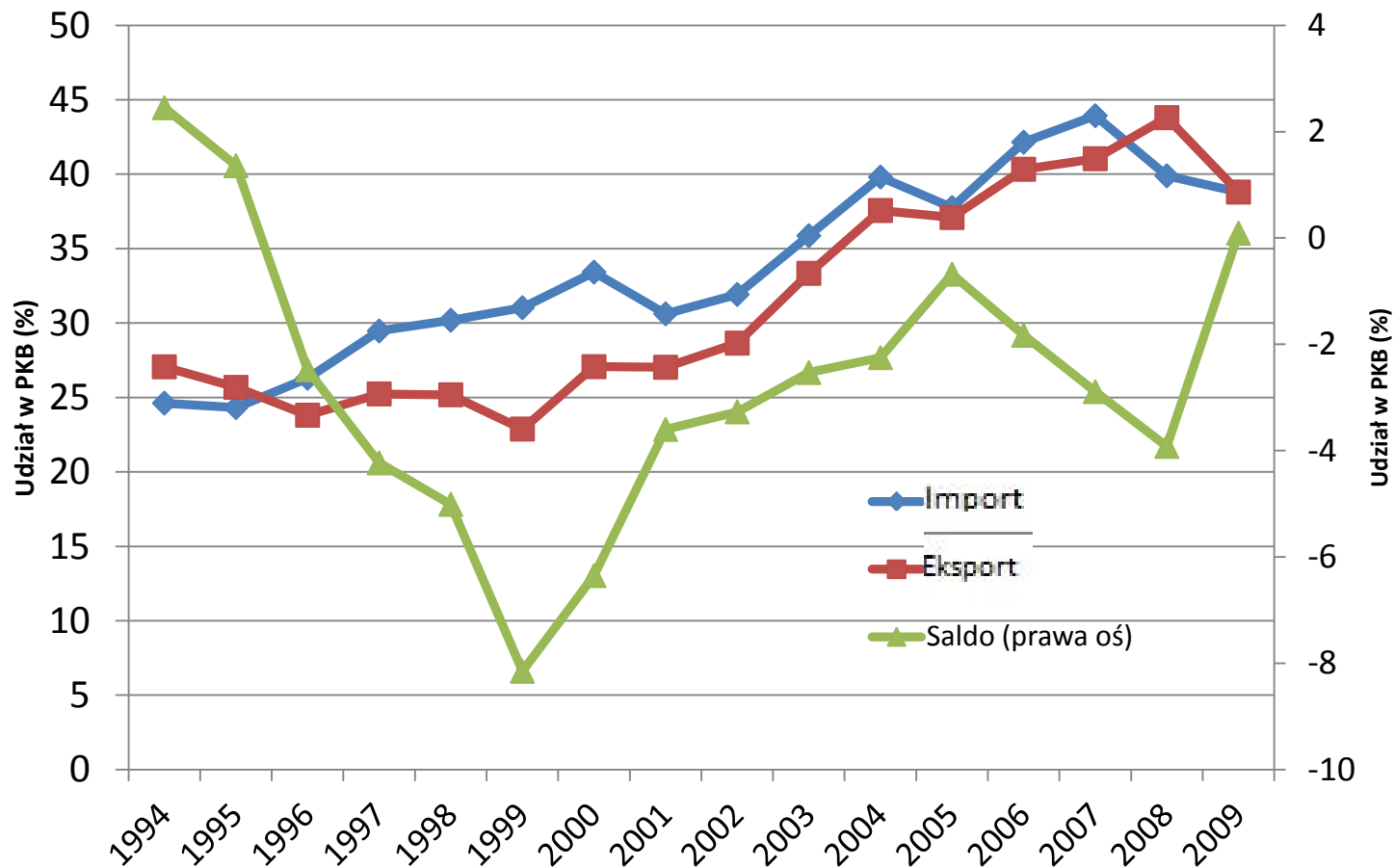
Struktura światowego eksportu (%), 2009

Struktura światowego importu (%), 2009

Otwartość Polski

Kurs walutowy

- Cena jednej waluty wyrażona w innej walucie
- Kurs waluty A wyrażony w walucie B jest odwrotnością kursu waluty B wyrażonego w walucie A np. gdy cena euro wyrażona w złotych $1 \text{ EUR} = 4 \text{ PLN}$ to cena złotego w euro wynosi $1 \text{ PLN} = 1/4 \text{ EUR}$
- Kwotowanie bezpośrednie
- Kwotowanie pośrednie
- Waluta bazowa, waluta kwotowania

Kurs walutowy: ilustracja 1

Kurs walutowy: ilustracja 2

Raport BIS: obroty na rynku walutowym

III. Statistical tables

Table 1
Global foreign exchange market turnover by instrument¹

Average daily turnover in April, in billions of US dollars

Instrument	1998	2001	2004	2007	2010
Foreign exchange instruments	1,527	1,239	1,934	3,324	3,981
Spot transactions ²	568	386	631	1,005	1,490
Outright forwards ²	128	130	209	362	475
Foreign exchange swaps ²	734	656	954	1,714	1,765
Currency swaps	10	7	21	31	43
Options and other products ³	87	60	119	212	207
<i>Memo:</i>					
<i>Turnover at April 2010 exchange rates⁴</i>	<i>1,705</i>	<i>1,505</i>	<i>2,040</i>	<i>3,370</i>	<i>3,981</i>
<i>Exchange-traded derivatives⁵</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>26</i>	<i>80</i>	<i>166</i>

¹ Adjusted for local and cross-border inter-dealer double-counting (ie "net-net" basis). ² Previously classified as part of the so-called "Traditional FX market". ³ The category "other FX products" covers highly leveraged transactions and/or trades whose notional amount is variable and where a decomposition into individual plain vanilla components was impractical or impossible.

⁴ Non-US dollar legs of foreign currency transactions were converted into original currency amounts at average exchange rates for April of each survey year and then reconverted into US dollar amounts at average April 2010 exchange rates. ⁵ Sources: FOW TRADEdata; Futures Industry Association; various futures and options exchanges. Reported monthly data were converted into daily averages of 20.5 days in 1998, 19.5 days in 2001, 20.5 in 2004, 20 in 2007 and 20 in 2010.

Jakimi walutami się handluje? (dane BIS, suma=200)

Currency distribution of global foreign exchange market turnover¹

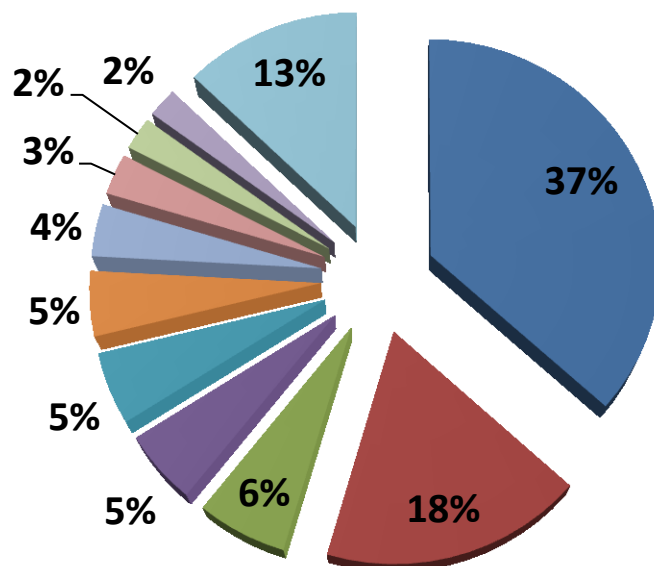
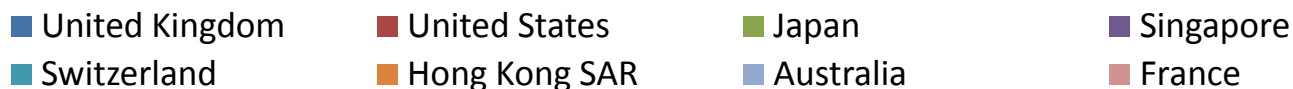
Percentage shares of average daily turnover in April

Currency	1998	2001	2004	2007	2010
US dollar	86.8	89.9	88.0	85.6	84.9
Euro	...	37.9	37.4	37.0	39.1
Deutsche mark	30.5
French franc	5.0
ECU and other EMS currencies	16.8
Slovak koruna ²	...	0.0	0.0	0.1	...
Japanese yen	21.7	23.5	20.8	17.2	19.0
Pound sterling	11.0	13.0	16.5	14.9	12.9
Australian dollar	3.0	4.3	6.0	6.6	7.6
Swiss franc	7.1	6.0	6.0	6.8	6.4
Canadian dollar	3.5	4.5	4.2	4.3	5.3
Hong Kong dollar ^{3,4}	1.0	2.2	1.8	2.7	2.4
Swedish krona ⁵	0.3	2.5	2.2	2.7	2.2
New Zealand dollar ^{3,4}	0.2	0.6	1.1	1.9	1.6
Korean won ^{3,4}	0.2	0.8	1.1	1.2	1.5
Singapore dollar ³	1.1	1.1	0.9	1.2	1.4
Norwegian krone ³	0.2	1.5	1.4	2.1	1.3
Mexican peso ³	0.5	0.8	1.1	1.3	1.3
Indian rupee ^{3,4}	0.1	0.2	0.3	0.7	0.9
Russian Rouble ³	0.3	0.3	0.6	0.7	0.9
Polish zloty ³	0.1	0.5	0.4	0.8	0.8

Gdzie się handluje? (dane BIS)

Struktura geograficzna światowego rynku walutowego (BIS, 2010)

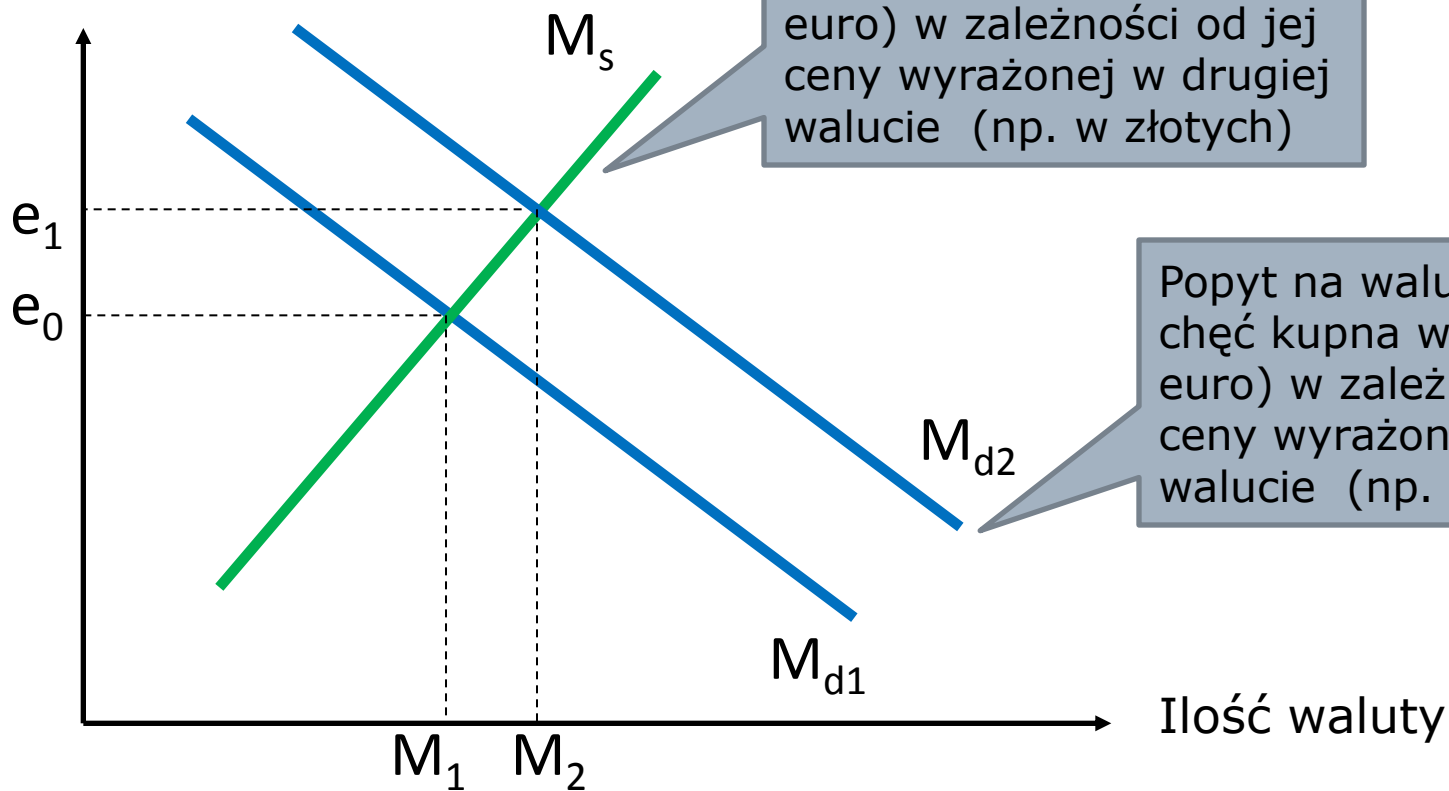
Co determinuje rynkowy kurs walutowy?

- Kurs ustala się pod wpływem popytu na daną walutę i jej podaży
- Czynniki powodujące zmiany popytu i podaży (por: otwarcie gospodarki):
 - **Handel zagraniczny**, np. polska firma eksportuje produkt do Niemiec → podaż euro rośnie
 - **Rachunek wyrównawczy wynagrodzeń czynników wytwórczych umieszczonych zagranicą**, czyli dochody polskich czynników produkcji z tytułu ich wykorzystywania za granicą i zagranicznych czynników produkcji z tytułu ich ulokowania w kraju, np. jeśli amerykańska firma transferuje zysk do USA → popyt na dolary rośnie
 - **Przepływ kapitału**, np. fiński fundusz emerytalny kupuje obligacje polskiego rządu → podaż euro rośnie

Kurs stanowiący na rynku

Cena waluty

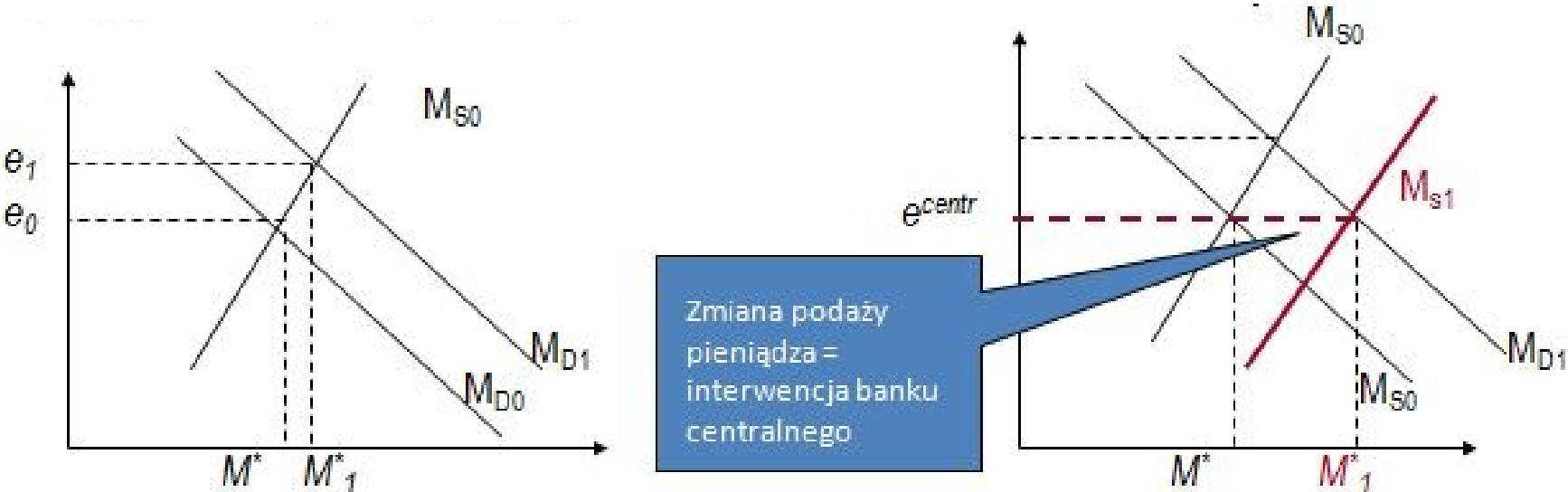

Systemy (reżimy) kursowe

- **Płynny** (kurs jest ustalany wyłącznie przez siły rynkowe)
- **Sztywny** (kurs, którego poziom jest ustalany przez władze (np. bank centralny); rzadko jest to jeden poziom kursu, zwykle kurs centralny wokół którego dopuszcza się pasmo wahań)

Zmiany kursu walutowego

Zmiany kursu walutowego: nazewnictwo

- **Aprecjacja waluty:** wzrost jej wartości
- **Deprecjacja waluty:** spadek jej wartości
- Pojęcia aprecjacji i deprecjacji używamy, gdy zmiany wartości waluty wynikają ze zmian równowagi rynkowej, w systemie kursu płynnego
 - Przykład: jeśli miesiąc temu 1 \$ kosztował 2,2 PLN, zaś dziś kosztuje 2,8 PLN, mówimy, że w ciągu tego miesiąca \$ uległ aprecjacji, a złotych deprecjacji
- Pojęciami bliźniaczymi do aprecjacji i deprecjacji, ale używanymi, gdy kurs jest sterowany przez bank centralny są pojęcia rewaluacji i rewaluacji
 - Przykład: gdyby bank centralny ustalił kurs złotego do dolara na poziomie 2 zł za \$, a po roku zmienił kurs do poziomu 3 zł za \$, powiemy, że złoty został zdewaluowany przez bank centralny

Realny kurs walutowy

- Kurs nominalny skorygowany o poziom cen w kraju i za granicą

$$E_r = \frac{E \cdot P^f}{P}$$

- Wyraża relację wartości typowego koszyka konsumpcyjnego za granicą do typowego koszyka konsumpcyjnego w kraju
- Mierzy poziom konkurencyjności krajowych towarów w porównaniu do zagranicznych

Bilans płatniczy

- Bilans płatniczy
- Zestawienie wszystkich transakcji zawieranych w jakimś okresie między rezydentami a nierezydentami
- Zawiera zapis wszystkich transakcji generujących podaż walut obcych na krajowym rynku walutowym (zapisywane są w bilansie płatniczym ze znakiem (+)) oraz wszystkich transakcji generujących popyt na waluty obce (zapisywane są w bilansie płatniczym ze znakiem (-))

Bilans płatniczy: struktura

- **Rachunek obrotów bieżących**
 - Dobra
 - Usługi
 - Dochody
 - ✓ Wynagrodzenia siły roboczej
 - ✓ Dochody inwestycyjne z kapitału (FDI, inwestycje)
 - Transfery bieżące

Bilans płatniczy: struktura

- **Rachunek obrotów kapitałowych**
- **Rachunek obrotów finansowych**
 - Inwestycje bezpośrednie - nakłady poniesione w celu ustanowienia trwałych i bezpośrednich więzi ekonomicznych, poprzez nabycie co najmniej 10% udziałów w kapitale podstawowym przedsiębiorstwa
 - Inwestycje portfelowe - płatności z tytułu zakupu i sprzedaży udziałowych (nie będących inwestycjami bezpośrednimi) oraz dłużnych papierów wartościowych
 - Pozostałe inwestycje

Bilans płatniczy: struktura

- **Saldo błędów i opuszczeń** - wynika z transakcji niezarejestrowanych lub nieprawidłowo ujętych w sprawozdaniach banków
- **Oficjalne aktywa rezerwowe** -- transakcje dokonywane przez bank centralny w zakresie obrotów na rachunkach bieżących i lokat w bankach zagranicznych, obrotów zagranicznymi papierami wartościowymi, transzy rezerwowej MFW oraz zakupów i sprzedaży złota monetarnego

Powiązania krajowych rynków z zagranicą i ich skutki płatnicze

Rynek towarów	Handel dobrami i usługami	Saldo handlu zagranicznego NX	Rachunek obrotów bieżących
Rynek pracy	Migracje stałe i okresowe	Wynagrodzenia transferowane do kraju pochodzenia	
Rynek kapitału	Zyski	Zyski transferowane do kraju pochodzenia	Rachunek obrotów kapitałowych
	Inwestycje bezpośrednie i pośrednie	Saldo przepływów kapitałowych	

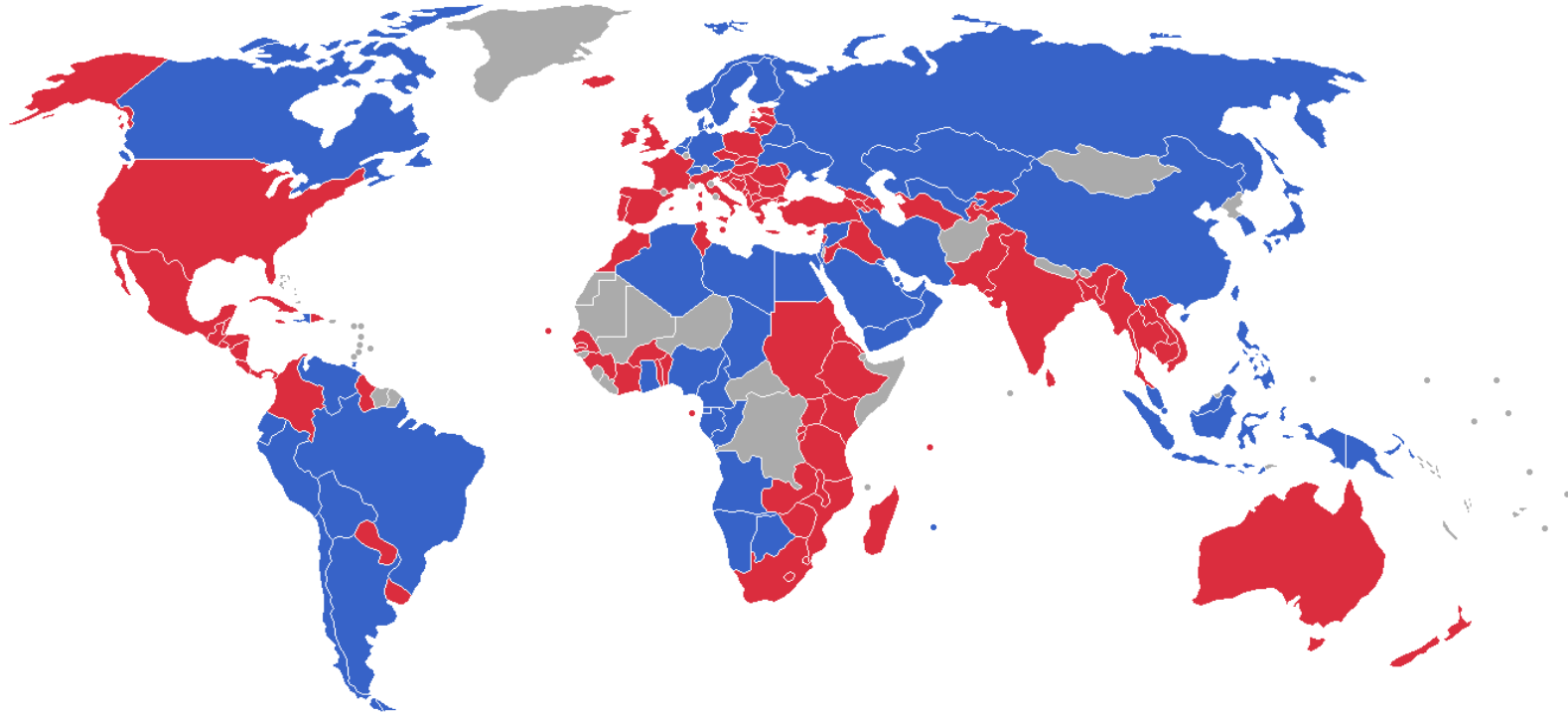

Polski bilans płatniczy, 2009 (mld złotych)

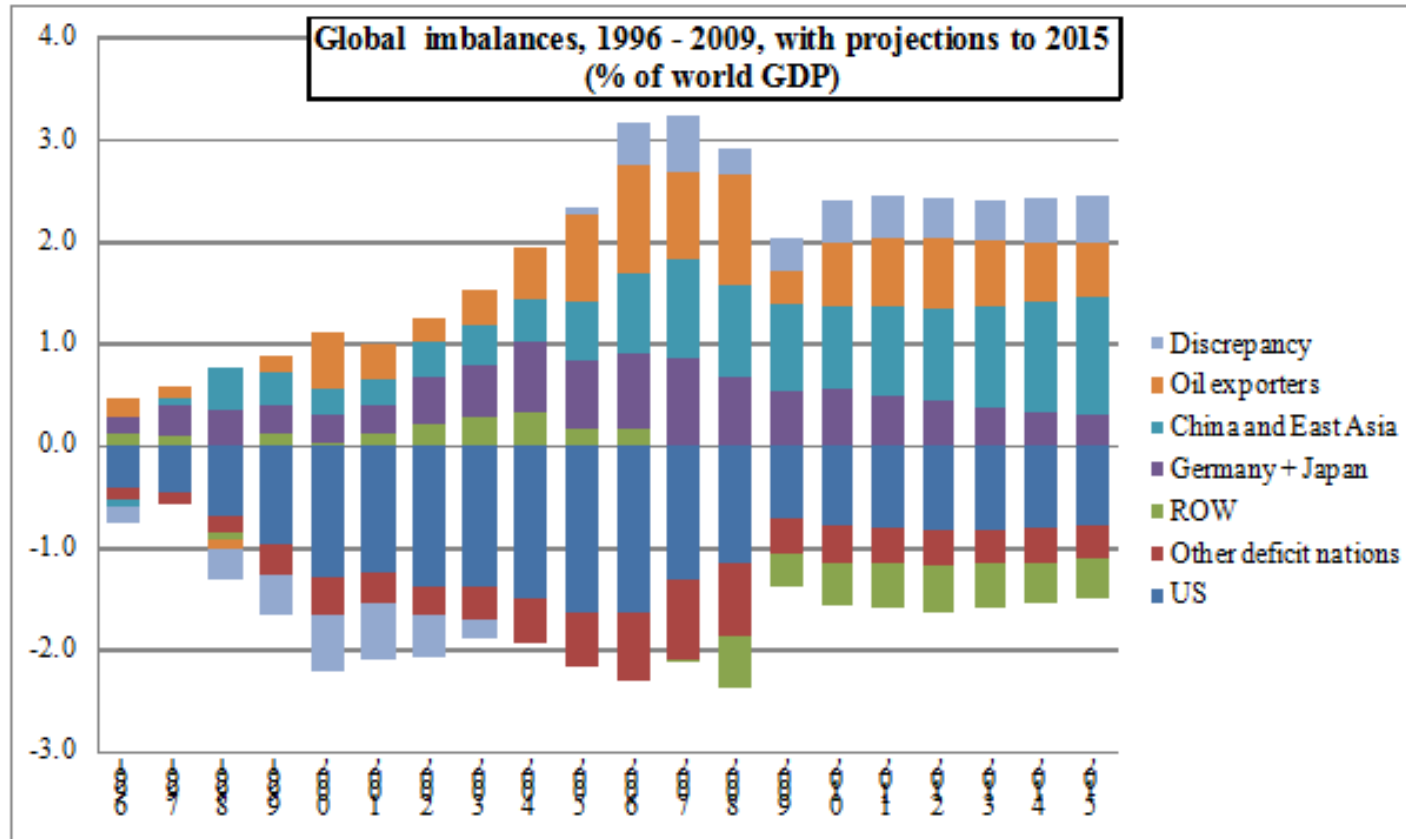
Pozycja	Saldo
Saldo obrotów bieżących	-28,9
Saldo obrotów towarowych	-13,4
Saldo obrotów usługami	14,8
Saldo dochodów	-51,2
Saldo transferów	20,9
Rachunek kapitałowy	22,1
Rachunek finansowy	109,9
Bezpośrednie inwestycje zagraniczne	26,5
Inwestycje portfelowe	47,9
Pozostałe inwestycje	41,3
Instrumenty pochodne	-5,8
Saldo błędów i opuszczeń	-58,7
Oficjalne aktywa rezerwowe (zmiana)	-44,4
SALDO BILANSU PŁATNICZEGO	0

Bilans obrotów bieżących w poszczególnych krajach

Rachunek obrotów bieżących a kryzys finansowy

Dziękuję Państwu za uwagę 😊

UNIwersytet Warszawski
Wydział Nauk Ekonomicznych
